

Hodnotenie kampane 2024/2025 na Slovensku

YEAR IN REVIEW: SUGAR CAMPAIGN 2024/2025 IN SLOVAKIA

Na Slovensku vďaka priaznivým poveternostným podmienkam začal osev v optimálnom termíne 9. 3. 2024. Jarné mrazy v tomto roku nemali až taký silný vplyv na porasty, a preto sa reosevy vykonávali iba sporadicky a na menších výmerách. Sejba prebiehala pomerne dlhšie obdobie, podľa aktuálnych podmienok v pestovateľských oblastiach a bola ukončená 1. 5. Pestovateľské oblasti sú podľa ich geografickej polohy dnes viac rozmanité, ako tomu bývalo v minulosti. V posledných rokoch je možné pozorovať v kontexte meniacej sa klímy postupné rozširovanie týchto oblastí viac na sever, kde býva rovnomernejší prísun zrážok a nižšie priemerné teploty ako v južnejších oblastiach. Celkovo bola počas sejby na Slovensku osiata výmera 23 528 ha. Vďaka prijateľným vlhkovým podmienkam v pôde bolo vzchádzanie porastov pomerne dobré a hustota porastov dosiahla v priemere 93 800 jedincov na hektár. V jarnom období bola kombinácia teplôt a vlhky pomerne priaznivá pre vývoj porastov cukrovej repy. Repa pomerne dobre prosperovala a začiatkom leta bol výhľad celkom optimistický. Zlom nastal v druhej polovici júla, odkedy až do začiatku vyorávania takmer vôbec nepršalo. Absencia zrážok v kombinácii s vysokými teplotami sa podpísali na celkovom zdravotnom stave porastov. Výraznejšie zrážky prišli až v druhej dekáde septembra, teda už počas prebiehajúcej kampane. Na tieto zrážky cukrová repa zareagovala retrovegetáciou a odrazilo sa to najmä na zníženom obsahu cukru v bulvách. Dovtedy repa trpela aj vysokými teplotami, čo následne viedlo k zníženiu jej imunity a umožnilo tak

rozvoj chorôb, ako sú fytoplasma, *Macrophomina phaseolina* a cercosporiôza, následne vedúcim k syndrómom SBR a RTD. Pestovaniu cukrovej repy sa počas roka 2024 venovalo spolu 230 pestovateľov s priemernou pestovateľskou výmerou 101,6 ha na jedného farmára. Pred začatím kampane sme podľa stavu porastov očakávali približne priemerné úrody a prvé odhady celkovej produkcie bieleho cukru pred začatím kampane predikovali produkciu približne 175–180 tis. t. No zdravotný stav repy a pomerne nízky obsah polarizačného cukru spôsobili postupnú redukciu našich odhadov.

Cukrovarnícka kampaň 2024/2025 na Slovensku bola aj v minulom roku spustená v spoločnosti Slovenské cukrovary, s. r. o., Sereď o niečo skôr, a to 5. 9. Cukrovar Považský cukor, a. s., v Trenčianskej Teplej odštartoval svoju kampaň 10. 9. Štart kampane bol vďaka extrémnym výkyvom počasia veľmi náročný, kedy sa po štarte pri teplote až 35 °C v priebehu niekoľkých dní počasie zásadne zmenilo na intenzívne zrážky a prudko sa ochladilo, čo značne nepriaznivo ovplyvnilo vyorávkú, skladovanie, zvoz a spracovanie cukrovej repy. Po niekoľkých dňoch sa však počasie postupne upravilo a kampaň prebiehala kontinuálne. Vďaka pomerne priaznivému počasiu počas ďalšej jesene a zimy prebiehala kampaň v oboch cukrovaroch pomerne plynule. Priaznivé počasie a ochladenie napomáhalo lepšiemu skládkovaniu cukrovej repy. Počas kampane sa spracovalo v oboch cukrovaroch spolu 1 462 985 t cukrovej repy. Cukrová repa bola zozbieraná z celkovej plochy 23 374 ha. Priemerná

Obr. 1. Ohniskové vädnutie v dôsledku chorôb cukrovej repy

Obr. 2. Príjem cukrovej repy na spracovanie v cukrovare Sereď

Obr. 3. Z produkcie cukrovaru Trenčianska Teplá

úroda dosiahla $62,57 \text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$ a môžeme ju považovať za mierne podpriemernú. Dosiahnutá priemerná spracovateľská cukornatosť bola na úrovni 13,99 % a v podstate už druhý rok po sebe vykazuje nižšie hodnoty. Pre porovnanie, priemerná cukornatosť v predchádzajúcom roku bola na Slovensku na úrovni 14,93 %. Tento výraznejší pokles kopíruje zákaz použitia neonikotínoidov a zdá sa, že ochrana osiva v ranných štádiách vegetácie je pre ďalšiu kvalitu repy dôležitá. Celková produkcia cukru v kampani dosiahla úroveň 167 094 t. Úroda polarizačného cukru dosiahla $8,75 \text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$ a z nej následná výroba bieleho cukru $7,15 \text{ t}\cdot\text{ha}^{-1}$. Denná spracovateľská kapacita cukrovarov na Slovensku dosiahla v uplynulej kampani úroveň 9 524 t, čo predstavuje mierny pokles oproti kampani 2023/2024.

Nižšia celková produkcia v kampani sa prejaví aj na sezónnom znížení sebestačnosti Slovenska v produkcii bieleho cukru približne na úroveň 92 %. Napriek tomu, vzhľadom k stavu a kvalite suroviny na začiatku kampane, je to uspokojivý výsledok.

Spracovanie v Slovenských cukrovaroch, s. r. o., Sereď bolo ukončené 2. 2. 2025. Cukrovar Považský cukor, a. s., Trenčianska Teplá ukončil spracovanie repy 24. 1. 2025. Cukrovarnícka kampaň 2024/2025 na Slovensku trvala 151 dní.

Radovan Roba, Slovenský cukrovarnícky spolok

Tab. 1. Základné údaje o cukrovarníckej kampani na Slovensku

Ukazovateľ	2024/2025
Zberová plocha cukrovej repy (ha)	23 374
Počet pestovateľov	230
Priemerná výmera na pestovateľa (ha)	101,6
Priemerná úroda cukrovej repy ($\text{t}\cdot\text{ha}^{-1}$)	62,57
Priemerná úroda polarizačného cukru ($\text{t}\cdot\text{ha}^{-1}$)	8,75
Priemerná úroda bieleho cukru ($\text{t}\cdot\text{ha}^{-1}$)	7,15
Spracovaná repa (t)	1 462 958
Priemerná cukornatosť (%)	13,99
Výroba cukru (t)	167 094
Denná sprac. kapacita ($\text{t}\cdot\text{d}^{-1}$)	9 524